

PONÈNCIA 2

Manel Amorim

SOSTENIBILITAT DEL FONS DE RESERVA DE JUBILACIÓ. UN COMPROMÍS PER GARANTIR EL FUTUR DELS QUE AVUI SOM JOVES

Actualment el sistema públic de pensions, basat en un sistema de repartiment i gestionat a través del Fons de Reserva de Jubilació, mostra signes clars d'esgotament. Les darreres projeccions actuàries indiquen que en els propers 3 anys el Fons entrarà en dèficit, és a dir, que l'import de pensions a pagar mensualment esdevindrà superior als ingressos mensuals en concepte de cotització de tots els cotitzants actius. A partir d'aquest moment, l'import que no cobreixin les cotitzacions s'haurà de pagar amb els diners acumulats durant anys al Fons. Un cop iniciada aquesta dinàmica, es preveu que pels volts del 2045, d'aquí a 20 anys, el Fons de reserva, on actualment hi ha un capital d'uns 1.950 milions d'euros, estigui **completament exhaurit**.

Des de la Secció Jove, considerem aquestes dades preocupants, ja que tots nosaltres preveiem jubilar-nos després d'aquesta data. A dia d'avui, els que treballem cotitzem al Fons la part que ens correspon; per tant, per un principi d'**equitat**, creiem que s'han d'establir els mitjans perquè se'ns garanteixi una pensió de jubilació **suficient** per fer front al cost d'una vida digna. Davant d'aquest horitzó, els joves ens fem preguntes: d'on ve aquest problema? Com ens afectarà? Quines són les possibles solucions? Com s'hauria d'enfocar des de les administracions competents la reforma de l'actual sistema?

COM FUNCIONA EL SISTEMA ACTUALMENT?

Actualment partim d'un sistema de repartiment, és a dir, que les cotitzacions de la població activa a dia d'avui es destinen a pagar les pensions dels jubilats. Els diners restants s'ingressen al Fons de Reserva de Jubilació i es gestionen mitjançant uns mandats d'inversió per treure'n un rendiment òptim.

La cotització actual és del 12% sobre el salari brut dels assalariats (d'aquest 12%, un 8,5% és a càrrec de l'empresa i un 3,5% a càrrec del treballador). Aquesta cotització es tradueix en punts que el cotitzant va adquirint i va acumulant al llarg de la vida laboral. Els punts acumulats, multiplicats pel valor de venda del punt en el moment de la jubilació, determinen l'import de la pensió. En termes generals, l'edat de jubilació és actualment de 65 anys.

QUINS SÓN ELS PRINCIPALS PROBLEMES QUE AMENACEN EL SISTEMA DE PENSIONS ACTUAL?

El principal problema causant de la situació actual és l'envelliment de la població. Es manté la mateixa edat de jubilació fixada l'any 1968, pràcticament es cotitza el mateix que aleshores, però, sortosament, les persones vivim molts més anys que l'any 1968.

Actualment, l'esperança de vida a Andorra és de 83,7 anys, mentre que quan es va dissenyar el sistema de pensions i es va crear la Caixa Andorrana de Seguretat Social l'any 1968, aquesta esperança era de 71,4 anys. No obstant això, l'edat de jubilació segueix sent la mateixa: 65 anys.

Això vol dir que el sistema estava concebut per garantir la subsistència dels pensionistes durant aproximadament 6 anys i mig. Actualment, això ha canviat i, de mitjana, des del moment de la jubilació, les persones han de percebre una pensió durant uns 22 anys. En resum: el model de cotització i de càlcul de la pensió no ha sofert grans canvis durant els darrers 57 anys, però l'esperança de vida ha crescut.

Cal apuntar que, si bé els diners cotitzats i aportats al Fons de Reserva de Jubilació són invertits i se'n treu un rendiment òptim (superior al 7% l'any 2024), aquest rendiment no és suficient per compensar l'increment extraordinari de l'esperança de vida.

LA BAIXA NATALITAT I L'ENVELLIMENT DE LA POBLACIÓ NO HI AJUDEN: EL PROBLEMA DE LA PIRÀMIDE INVERTIDA

Al problema de l'increment de l'esperança de vida cal sumar-hi la baixa natalitat que ha caracteritzat la societat andorrana en les darreres dècades. Això provoca que, a poc a poc, la piràmide de la població andorrana vagi perdent la seva forma de piràmide. Actualment, és més ampla en les franges de mitjana edat (forma de rombe) i es preveu que en les properes dècades es converteixi en una piràmide invertida.

Què vol dir això? Que sota un sistema de repartiment cada vegada hi ha menys persones treballant i cotitzant per cada persona que està jubilada i percep una pensió.

Actualment, la ràtio de dependència és de 3:1, és a dir, 3 persones cotitzant per cada persona jubilada que percep una pensió. A tall d'exemple, l'any 2006 aquesta ràtio era de 5,57:1. Així doncs, mentre la ràtio es redueix, l'amenaça a la sostenibilitat del sistema augmenta.

A més de l'esperança de vida i la disminució de la natalitat, s'hi afegeix una altra variable: la tendència dels joves a incorporar-nos al mercat laboral cada vegada més tard, a causa de l'alt grau d'especialització i formació que es considera com a desitjable en el mercat laboral actual. Conseqüentment, si l'edat de jubilació es manté en els 65 anys, la vida laboral s'escurça i es cotitza menys anys. Això també té un impacte sobre el nombre total de cotitzants.

Són noves realitats que no són ni millors ni pitjors per si mateixes, però que tenen un impacte sobre el sistema de pensions tal com va ser concebut inicialment. Per tant, aquest sistema s'ha de reformular per adaptar-se a les noves circumstàncies.

QUINES SÓN LES POSSIBLES REFORMES PER DOTAR DE MAJOR SOSTENIBILITAT EL SISTEMA?

Pel que fa a les reformes paramètriques, consisteixen a modificar algun dels paràmetres o regles del joc del sistema actual. En destacaríem les següents:

Incrementar l'edat de jubilació als 67 anys, incrementar les cotitzacions fins al 17%, establir bases mínimes i màximes de cotització i de pensió, i penalitzar la jubilació anticipada són algunes de les més destacables i d'implementació més ràpida. Segons els estudis actuàrials, allargarien la sostenibilitat del Fons de Reserva de Jubilació d'uns 10 anys, com a mínim.

Creiem que totes aquestes mesures s'adapten a la realitat social del nostre país i que, si bé requereixen un sacrifici per part de la ciutadania, són necessàries. Ara bé, som conscients que són mesures que segurament s'hauran d'implementar de manera progressiva i diferida en el temps: incrementar de cop l'edat de jubilació a una persona que ja està a punt de jubilar-se resultaria injust, i incrementar la cotització d'un dia per l'altre pot tenir un impacte sobre els pressupostos familiars difícil de gestionar.

D'altra banda, també som conscients que, si bé són mesures necessàries, potser no seran suficients al llarg del temps:

Creiem que cal anar més enllà i que l'actual sistema de repartiment, que fa que tota la cotització vagi a un mateix "fons comú", als joves no ens dona resposta. Els estudis actuàrials mostren que la cotització que hem estat fent des que ens vam incorporar al mercat laboral no es traduirà en pensió quan ens jubilem, ja que es preveu un exhauriment dels fons aportats fins a dia d'avui.

Per això creiem que cal una fórmula alternativa: que una part de la cotització vagi al nostre nom en comptes d'anar al fons comú. En termes tècnics, això seria establir un nou pilar, complementari de l'actual, basat en un sistema de capitalització. És a dir, una part de la nostra cotització s'hauria d'aportar a un fons al nostre nom, gestionat per la mateixa CASS, que es gestionaria igualment mitjançant uns mandats d'inversió en funció del nostre perfil (edat, risc desitjat, nivell d'ingressos, etc.), de manera que al llarg de la nostra vida laboral poguéssim acumular una pensió que segur que seria per a nosaltres quan ens jubiléssim.

UN NOU MODEL SUPOSA CANVIS I CREIEM QUE ELS CANVIS REQUEREIXEN ACOMPANYAMENT

Analitzant les dades, creiem que aquesta és l'única opció viable per a un futur més just i financerament més sostenible per als joves, però som conscients que els canvis no són fàcils.

Allargar l'edat de jubilació en un món que tecnològicament avança cada cop més ràpid pot generar dificultats. Creiem que és necessari que una mesura com aquesta compti amb acompanyament públic, amb programes de reciclatge i formació continuada de les persones al llarg de la seva vida laboral. A través d'iniciatives com ara les que s'impulsen des del Centre de Formació al Llarg de la Vida del

Govern d'Andorra, cal donar suport per mantenir a aquestes persones capacitades per mantenir-se laboralment competents fins a l'edat de jubilació.

En la mateixa línia, cal seguir apostant per polítiques d'envelliment actiu i promoció d'hàbits saludables, per promoure la qualitat de vida abans i després de la jubilació.

Per últim, també creiem que cal estudiar fórmules híbrides que permetin allargar la vida laboral més enllà de l'edat de jubilació, però tenint en compte la fase vital de les persones. Així doncs, creiem en fórmules de treball a temps parcial, compatible amb una pensió parcial de jubilació. Són fórmules que cal estudiar i que poden ser molt interessants en un futur, tenint en compte els canvis de tendència i d'hàbits de vida de la població.

Incrementar les cotitzacions implica una reducció del salari net. A més, des de la Secció Jove tenim la percepció que existeix una manca de la cultura de l'estalvi entre la nostra generació. Creiem que cal seguir impulsant la cultura de l'estalvi i la pedagogia en aquest àmbit des de les escoles i des de les administracions públiques.

D'altra banda, com ja hem esmentat, existeix la tendència entre els joves de retardar la seva entrada al món laboral per diversos motius (formació, prioritzar viure experiències a l'estranger, etc.). Creiem que és positiu que la gent de la nostra generació tinguem aquesta opció, però al mateix temps, per un criteri de justícia, creiem que aquelles persones que opten per incorporar-se al mercat laboral sent més joves no haurien d'estar penalitzades amb la mateixa edat de jubilació, és a dir, que s'hauria de mirar de mantenir un criteri d'un mínim d'anys cotitzats, no només d'una edat mínima de cotització, per tal que el sistema sigui just i no penalitzi ningú.

PROPOSTES DE RESOLUCIÓ

- **Reconeixent la necessitat de reformar el sistema actual, s'encomana al Grup Parlamentari Demòcrata que impulsin al Consell General una reforma del sistema de pensions mitjançant reformes paramètriques.**
- **Reconeixent la necessitat de reformar el sistema actual, s'encomana al Grup Parlamentari Demòcrata que impulsin al Consell General una reforma estructural del sistema de pensions, que prevegi un sistema mixt que incorpori un nou pilar de capitalització.**
- **En paral·lel, s'encomana al Govern que estudiï mesures d'acompanyament en aquest canvi de model de sistema de pensions, que prevegi la formació i el reciclatge laboral de les persones i fomenti hàbits de salut i d'estalvi que permetin l'adaptació a un nou sistema.**